

بهینه سازی پارامترهای حفاری در مخازن جنوب غربی ایران

فرج محمدی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد امیدیه، گروه نفت، امیدیه، ایران

محمدرضا عادل زاده

دانشگاه آزاد اسلامی واحد امیدیه، گروه نفت، امیدیه، ایران

Mohammadi_faraj@yahoo.com

چکیده

امروزه به منظور افزایش تولید از مخازن با ضخامت کم و مناطقی که امکان عملیات حفاری عمودی در آنجا میسر نیست تکنولوژی حفاری انحرافی بکار گرفته می شود در این حالت با مشکلات فراوانی مواجه می شویم از جمله عدم تمیز شدگی مناسب چاه که باعث گیر لوله های حفاری و حتی باعث بروز مشکلاتی در زمان راندن لوله جدار می شود. برای چاه های جهت دار وجود رژیم جریان آشفته بسیار مناسب برای تمیز شدن چاه است اما این جریان آشفته خود باعث نشستی لوله های حفاری در ناحیه یا شفته بخصوص در ساقه ی مته می شود. از سوی دیگر در زاویه های ۶۰ تا ۷۵ درجه سرعت گل به بیشینه ی خود می رسد و در ۷۵ حدود ۵ در صد به ارتفاع بستر کننده ها افزوده می شود. بررسی ها نشان می دهد چرخش ۶۰ دور در دقیقه برای متلاطم کردن و حمل کننده ها کافی می باشد. در صورت پیاده شدن فلسفه ی بهینه سازی پارامترهای حفاری چاه های پر هزینه ی جهتدار که بخش بالا دستی صنعت نفت بشمار می آید میتوان هزینه ها را کاهش داد.

واژه های کلیدی: سرعت گل تزریقی به چاه در واحد زمان، زاویه ی موتور، اسلاید، موتورهای درون چاهی، پایدار کننده، سائز چاه، چرخش لوله های حفاری.

۱- مقدمه

یکی از مهمترین بخش‌های حفاری انحرافی تعیین پارامترهای مناسب با شرایط چاه است که بتوان به بهترین شکل و با حداکثر سرعت به هدف از پیش تعیین شده برسیم. ما سعی کردیم با آنالیز نتایج بدست آمده از چاه‌های مختلف در مخازن جنوب غربی ایران توسط نرم افزار لندمارک به بهترین پارامتر دست پیدا کنیم. در حفاری انحرافی ابتدا یک نقطه را برای شروع کج شدن انتخاب میکنیم پس در نقطه شروع به حفاری بدون چرخش لوله میکنیم این کار را تا زمانی انجام می‌دهیم که به حداکثر زاویه ی مورد نظر خورد برسیم واز آن نقطه به بعد بنا به شرایط به لوله‌های حفاری شروع به دادن دوران میکنیم تا از زاویه سازی جلوگیری کنیم و در مسیر مورد نظر با حفظ زاویه ادامه ی حفاری را انجام می‌دهیم در این میان پارامترهایی برای حفاری تعریف می‌شود که باعث می‌شود سرعت حفاری زیاد، سرعت حمل‌کننده‌ها به سطح زیاد، ایجاد یک حفره ی مناسب و خوب و حفظ خواص گل برای جلوگیری از خطراتی همچون گیر لوله‌ها ریزش دیواره و ... می‌شود. بطور کلی پارامترهایی که به ساده‌گی قابل تنظیم اند و بسیار مهم اند عبارت‌اند از: وزن روی مته، میزان حجم گل تزریقی به درون چاه از میان لوله‌های حفاری در واحد زمان، میزان سرعت چرخش لوله ی حفاری در واحد زمان، سرعت حفاری در واحد زمان و... است. در حفاری انحرافی ما باید با ایجاد بهترین پارامترهای حفاری به کمترین حجم اسلاید برسیم و بیشترین حجم حفاری باید بصورت چرخشی باشد تا علاوه بر بالا بردن سرعت حفاری و کاهش زمان حفاری مشکلات احتمالی از قبیل گیر لوله‌ها و تغییرات ناخواسته ی مسیر چاه حتی به صورت جزئی را در زمان اسلاید حذف کنیم و بایک شرایط ایمن حفاری را به اتمام برسانیم. این امر میتواند باعث بروز مشکلات متعددی در زمان راندن لاینر و کیسینگ شود. بعد از اتمام زاویه ی سازی سپس ما وارد قسمت نگه داشتن میشویم در این قسمت ما میتوانیم با انتخاب یک ساقه ی مته مناسب با حداکثر سرعت در حفاری زاویه را حفظ کنیم بدون استفاده از اسلاید به انتهای چاه برسیم. در چنین حالتی میتوانیم در زمان کمتر و هزینه کمتر و با کیفیت بالاتری به هدف برسیم. بنابراین یکی بهترین حالت‌ها برای این منطقه حفاری به صورت چرخشی است تا گل خواص خود را بتواند در ستون چاه حفظ کند و کنده‌ها را به سطح حمل کند از سوی دیگر با بررسی نرم افزارهای مختلف متوجه میشویم که در زمان اسلاید بهتر است که با افزایش سرعت حفاری میزان گل تزریقی از میان لوله‌های حفاری را افزایش دهیم.

با توجه به اینکه فرآیند حفاری انحرافی یک فرآیند هزینه بر است اگر بتوانیم با انتخاب یک پایدارکننده ی مناسب و جای مناسب در حالت چرخشی پیدا کنیم میتوانیم زمان و هزینه ی حفاری انحرافی را کاهش دهیم بخصوص در سکوه‌های دریایی که هزینه‌ها بسیار بالاست.

۲- بررسی مته

در حفاری انحرافی مته یکی مهم‌ترین بخش‌های حفاری به حساب می‌آید. بطور کلی در حفاری انحرافی در ایران معمولاً از دو نوع مته‌ی الماس و کاجی استفاده می‌شود که بنا به شرایط آنها را انتخاب می‌کنیم و از آنها استفاده می‌کنیم دو مورد پر استفاده از مته‌های کاجی شکل یک استفاده باری شروع زاویه سازی است زیرا به دلیل عدم تورک گیر بودن آن نسبت به مته‌های الماس می‌توانیم آسانتر و با دقت و سرعت بیشتری فیس موتور راه در جهت مناسب تنظیم کنیم و از سوی دیگر به دلیل دور بودن نازل‌های کاجی نسبت به الماس احتمال افزایش فشار ناگهانی در سازندهایی از جنس ماسه وجود ندارد یا بسیار کم است اما در عین حال از معایب این مته‌ها این است که عمر کوتاهی دارند و بعد از هفتاد و دو ساعت باید لوله‌ها را بالا کشید و آن را عوض کرد. نوع دیگر مته‌های مورد استفاده در حفاری انحرافی مته‌های الماس است که از نوع مته‌ها برای بخش‌های حفظ زاویه و یا زاویه سازی با سنگ دست‌های کم ولی طولانی استفاده می‌شود از مزایای این مته‌ها سختی و عمر بالای آن است که بدون نیاز به تعویض آن تا زمان خرابی می‌توانیم به فرآیند حفاری ادامه دهیم. اما یکی از معایب بزرگ این مته‌ها این است که به دلیل تورک گیر بودن این مته‌ها تنظیم فیس موتور در جهت مورد نظر بسیار سخت است و از سوی دیگر به دلیل نزدیکی نازل آنها در سازندهای ماسه‌ای در زمان اسلاید به شدت دچار افزایش فشار ناگهانی میشوند.

ویژگی‌های برخی از مته‌های الماس پر استفاده در صنعت

HOLE	Max WOB	Max Flow Rate	Rotary Speed	Number Nozzles
16"	43	500-900	150	9
12 ¼"	39	600- 1100	150	8
8 ½"	30	400-600	100	6
6 ½"	15	350	100	6
4 1/8"	8	150	70	3

۲-۱ بررسی موتورهای درون چاهی در حفره‌ی چاههای متفاوت

انتخاب سایز مناسب موتور

Motor Size	Hole Size
11 ¼"	17 ½", 26"
9 ½"	12 ½", 17 ½"
6 ½", 6 ¾"	8 3/8", 8 ½"
4 ¾"	6 1/6", 5 7/8"
3 1/8"	4 1/8"

بررسی ویژگی‌های مهم و مورد نیاز موتورها

Size Motor	Max Flow Rate	Max WOB	WOB operation	RPM/GPM=F	Lopes	Stage
3 1/8"	120	6.6	4.4	1.7	5/6	4
4 ¾"	254	11	6.6	0.7-0.78	5/6	4
6 ¾"	571	37	22	0.32-0.37	5/6	4
8"	603	66	34	0.28	5/6	4
9 5/8"	1190	88	46.2	0.13	5/6	4

همان گونه که میدانیم یکی از پارامترهای مهم در حفاری انحرافی میزان گل تزریقی از میان لوله های حفاری در واحد زمان است به گونه ایی که باید از ماکزیمم آن استفاده کنیم تا کنده های حفاری که بر روی دیواره کج چاه قرار دارند به سطح برسند و چاه تمیز شود و در ادامه برای ما باعث بروز مشکل نشوند اما سوی دیگر توان خروجی موتور های درون چاهی مورد استفاده در حفاری انحرافی ارتباط مستقیمی با گل تزریقی به درون لوله های حفاری دارد به گونه ایی که از یک حد مشخص نمی توان بیشتر یا کمتر گل به درون لوله ها اعمال شود و سوی دیگر بنا به زاویه و سایز حفره از یک حد مشخص نمی توان لوله ها را چرخاند . با توجه به جدول داده شده برای گل تزریقی و میزان توان مته در دور زدن ماکزیمم مقدار گل ورودی به درون لوله های حفاری را انتخاب می کنیم که هم چاه تمیز شود و هم کنده هابخوبی به سطح حمل شوند و مته به دلیل دور زدن زیاد دچار مشکل نشود .

۲-۲ بررسی وزن

شاید بتوان گفت یکی از مهمترین عوامل در حفاری انحرافی وزن است که هم در حالت اسلاید و هم در حالت چرخشی از اهمیت ویژه ایی برخوردار است به گونه ایی که در حالت چرخشی میتواند زاویه چاه را تغییر دهد که ما باید با بررسی وزن در چند شاخه به وزن ایده آل بنا به شرایط دست پیدا کنیم . اما در عین حال باید به این نکته توجه داشته باشیم که برای موتور و مته ی یک وزن خاصی به عنوان ماکزیمم تعریف شده است که از آن مقدار به بالا نمی توانیم اعمال کنیم اما باید به این نکته توجه شود که که با افزایش زاویه ی چاه وزن که از روی سطح می بینیم بطور کامل به مته اعمال نمی شود آن گاه میتوانیم با توجه به پارامتر فشار از وزن بیشتر از وزن تعریف شده برای مته و موتور استفاده کنیم اما باید به این نکته نیز توجه داشته باشیم که بعد از اعمال وزن اضافی این وزن سیر صعودی نداشته باشد و از یک حد مشخص بیشتر نشود همچنین باید به این امر توجه داشته باشیم که وزن بیش از اندازه باعث ایجاد پدیده ی Buckling (سینوسی, هلیکال, باکل) نشود زیرا این امر مانع از اعمال شدن کامل و صحیح وزن به مته، واز سوی دیگر باعث خستگی زودتر از موعد لوله های حفاری می شود . در دو شکل زیر پدیده ی Buckling را در دو حفره با سایزهای مختلف بررسی می کنیم.

مجموعه مقالات چهارمین کنفرانس ملی مهندسی مخازن هیدروکربوری و صنایع بالادستی

۷ خرداد ۱۳۹۴، تهران، مرکز همایش‌های صدا و سیما

مجری: هم اندیشان انرژی کیمیا ۸۸۶۷۱۶۷۶ - ۰۲۱

www.Reservoir.ir

Torque Drag Load Summary											
WOB to Hel. Buckle (Rotating):	76.7	kip	at	2165.89	m						
WOB to Sin. Buckle (Rotating):	68.5	kip	at	2165.89	m						
Overpull Margin (Tripping Out):	139.6	kip	% of Yield:	90.00	%						
Pick-Up Weight:	52.2	kip	Slack-Off:	36.5	kip						
Load Case	STF	B	Torque at Rotary Table (ft-lbf)	Windup With Torque (revs)	Windup Without Torque (revs)	Measured Weight (kip)	Total Stretch (m)	Axial Stress=0		Neutral Point	
								MD (m)	BIT (m)	MD (m)	BIT (m)
1	TRIPPING OUT	~	0.0	0.0	0.0	242.2	1.51	2165.89	279.11	2445.00	0.00
2	ROTATING ON BOTTOM	~	19708.3	8.6	4.3	175.0	0.79	2078.17	366.83	2398.84	46.16
3	TRIPPING IN	~	0.0	0.0	0.0	153.5	0.60	2068.63	376.37	2445.00	0.00
4	ROTATING OFF BOTTOM	~	12253.2	4.7	4.7	190.0	0.99	2165.89	279.11	2445.00	0.00
5	SLIDING ASSEMBLY	~	8000.0	4.0	0.0	136.3	0.32	1551.14	893.86	2300.44	144.56

شکل ۱: بررسی تنش‌ها و Buckling در حفره ی 12 ¼"

Torque Drag Load Summary											
WOB to Hel. Buckle (Rotating):	18.6	kip	at	2752.65	m						
WOB to Sin. Buckle (Rotating):	15.6	kip	at	3237.23	m						
Overpull Margin (Tripping Out):	89.8	kip	% of Yield:	90.00	%						
Pick-Up Weight:	5.6	kip	Slack-Off:	4.7	kip						
Load Case	STF	B	Torque at Rotary Table (ft-lbf)	Windup With Torque (revs)	Windup Without Torque (revs)	Measured Weight (kip)	Total Stretch (m)	Axial Stress=0		Neutral Point	
								MD (m)	BIT (m)	MD (m)	BIT (m)
1	BACKREAMING	~	967.2	1.6	1.0	182.2	1.05	2866.69	386.31	3253.00	0.00
2	TRIPPING OUT	~	0.0	0.0	0.0	185.8	1.11	2869.58	383.42	3253.00	0.00
3	ROTATING ON BOTTOM	~	1053.0	1.9	0.9	178.2	0.95	2742.83	510.17	3205.52	47.48
4	TRIPPING IN	~	0.0	0.0	0.0	175.5	0.92	2703.69	549.31	3253.00	0.00
5	ROTATING OFF BOTTOM	~	675.1	1.0	1.0	180.2	1.00	2802.99	450.01	3253.00	0.00
6	SLIDING ASSEMBLY	~	0.0	0.0	0.0	175.1	0.88	2658.50	594.50	3187.68	65.32

شکل 2: بررسی تنش‌ها و Buckling در حفره ی 4 1/8"

۲-۳ بررسی سرعت چرخش لوله‌ها

سرعت چرخش لوله مهمترین عامل در تغییر میزان آزمون چاه است البته باید به نوع مته نیز توجه شود به گونه ای که اگر مته الماس باشد این تغییرات آزمون در حالت چرخشی بسیار ناچیز است اما در صورت استفاده از مته های کاجی این تغییرات آزمون بسیار زیاد بوده که به آن نیز Bit walk می گویند و در ایران در حدود ۲۵-۱۵ درجه تعریف می شود. در چاه های انحرافی با افزایش زاویه ی چاه کننده ها به خوبی سطح حمل نمی شوند که برای حل این مشکل می توانیم با اعمال RPM این مشکل را به حداقل برسانیم (ماکزیمم مقدار چرخش در حفاری انحرافی ۶۰ دور دقیقه است) از سوی دیگر در زاویه های ۶۵-۷۵ خطر گیر لوله ها به دلیل عدم حمل مناسب کننده ها به سطح به وجود می آید اگر ما در این زاویه ها به لوله ها تا حد امکان چرخش اعمال کنیم می توانیم باعث حفظ خاصیت توربولنسی گل شویم و خطر گیر لوله ها را در این زاویه کاهش دهیم. بطور کلی اگر ساقه ی مته در حالت چرخشی تمایل به افزایش آزمون داشت باید از دور کمتری در دقیقه برای چرخاندن لوله ها استفاده کرد ولی اگر در حالت چرخشی آزمون چاه تمایل به کم شدن داشت می توانیم از دور

بیشتری برای چرخاندن لوله‌ها استفاده کنیم البته باید به حد آستانه‌ی تورک برای لوله‌های باریک‌تر از "۵ توجه داشت که دچار مشکل نشوند از سوی دیگر RPM بالا در سازندهای مارلی باعث ایجاد پدیده‌ی Key set میشود.

۲-۱ اندازه‌ی پایدار کننده‌ها

معمولا در فرایند حفظ زاویه در مخازن جنوب غرب ایران از دو یا یک پایدار کننده استفاده می‌شود بیشتر از آن باعث یک Torque اضافه که مانع حفاری شده می‌شود بخصوص در سازند‌های پر فشاری هم چون گچساران. اندازه‌ی پایدار کننده در فرایند حفظ زاویه بسیار مهم هست به گونه‌ای که اگر در یک فرایند حفظ زاویه پایدار کننده دومی از اولی بزرگتر باشد باعث افتادن زاویه می‌شود و اگر پایدار کننده دومی کوچکتر از پایدار کننده اولی باشد باعث افزایش زاویه می‌شود در نتیجه انتخاب یک اندازه‌ی مناسب برای پایدار کننده بسیار مهم است تا بتوانیم با چرخشی در حالت حفظ زاویه باقی بمانیم بدون استفاده از زدن فرایند وقت براسلاید. در واقع با این کار سرعت حفاری کلی را افزایش می‌دهیم که باعث کاهش زمان و هزینه‌ی حفاری می‌شود.

۲-۲ میزان فاصله‌ی پایدار کننده‌ها از یکدیگر

میزان فاصله‌ی پایدار کننده‌ها از همدیگر می‌تواند تعیین کننده‌ی میزان افتادن زاویه یا افزایش زاویه در ساقه‌ی مته باشد به گونه‌ای که اگر دو پایدار کننده موجود در ساقه‌ی مته با فاصله‌ی مناسب از هم قرار بگیرند باعث حفظ مسیر چاه می‌شوند. با دور کردن پایدار کننده دومی از اولی باعث افزایش زاویه (البته اگر بیش از اندازه دور شود باعث افتادن زاویه‌ی چاه می‌شود) و با نزدیک کردن بیش از اندازه باعث افزایش زاویه می‌شویم. این فاصله با تغییر عمق و منطقه و سایز حفره و اندازه‌ی موتور عوض می‌شود. در جدول زیر به تعدادی اشاره شده است.

Keep Section BHA In Ahwaz

Hole Size	Motor Size	Zone	Depth	STB on Motor	STB on	Distance
-----------	------------	------	-------	--------------	--------	----------

					BHA	Between two STB (M)
4 1/8"	3 1/2"	Ahwaz	4000-4500	N	N	/
6 1/8"	4 3/4"	Ahwaz	3500-4500	5 7/8"	98%	6-7
8 1/2"	6 1/2"	Ahwaz	3000-3500	8 1/8"	102%	7-9

Keep Section BHA In Aghajari(AJ)

Hole Size	Motor Size	Zone	Depth	STB on Motor	STB on BHA	Distance Between two STB (M)
12 1/2"	8"	AJ	1500-2100	12 1/4"	96%	8-10
8 1/2"	6 3/4"	AJ	2000-2500	8 1/4"	101%	7-9
12 1/2"	8"	AJ	1800-2700	12 1/4"	102%	8-10

Keep section BHA In Parse

Hole Size	Motor Size	Zone	Depth	STB on Motor	STB on BHA	Distance Between two STB (M)
12 1/4"	8"	PR	1500-2100	12 1/16"	95%	8-10
8 1/2"	6 3/4"	PR	1500-2100	8 1/4"	98%	7-9
8 1/2"	6 3/4"	PR	2100-2500	N	8 1/8"	N
12 1/4"	8"	PR	1800-2500	12 1/16"	102%	8-10

توجه: با سخت شدن سازند و افزایش عمق باید اندازه ی پایدار کننده ی دومی از اولی بیشتر شود درحفره ی 12 1/4 به دلیل وجود لوله ی وزنی در ساقه ی مته خاصیت پاندولیوم باعث میشود که نیاز به خیلی بزرگتر کردن پایدار کننده دومی نباشد چون خود لوله وزنی باعث افتادگی زاویه ی چاه می شود البته فقط در این سایز چاه به بالا در ضمن نکته ی بسیار مهمی که باید در چنین سایزه هایی به آن توجه کرد این است که به دلیل اختلاف قطر ساقه ی مته و لوله های حفاری احتمال به وجود آمدن Key seat بسیار بالاست بخصوص در سازند های مارل بنابراین برای جلوگیری از این پدیده یا باید میزان حجم Open hole را کاهش داد یا با حداقل سرعت چرخش لوله ها و حداکثر سرعت حفاری به مقصد رسید تا از ایجاد این پدیده جلوگیری شود.

- می‌توانیم با بررسی رفتار ساقه‌ی مته در حالت چرخشی به یک RPM بهینه برای کنترل آزیموث دست پیدا کنیم .
- با تعیین یک مقدار بهینه و مناسب برای وزن روی مته علاوه بر حفظ زاویه می‌توانیم به سرعت حفاری نیز بهبود ببخشیم.
- با توجه به مسیر چاه که در حالت زاویه‌سازی است یا در حالت حفظ زاویه یک پایدار کننده از نظر سایز و اندازه برای شرایط مورد نظر همان گونه که در بالا گفته شد انتخاب کنیم .
- با توجه به ظرفیت مته و موتور می‌توانیم به یک حالت بهینه برای گل تزریقی برسیم که علاوه بر کنترل قدرت موتور و مته باعث خوب تمز شدن چاه نیز بشویم .
- با توجه به جداولی که در بالا گفته شد می‌توانیم یک موتور مناسب برای یک حفره را بنا به شرایط انتخاب کنیم.
- با افزایش عمق میزان فشار روی طبقات سازند ها بیشتر و مقاومت آنها در عمق بیشتر می‌شود که همین امر باعث تمایل به افزایش زاویه چاه در اعماق بیشتر است .
- می‌توانیم با کاهش حجم Open hole و کاهش RPM (از سطح) و افزایش سرعت حفاری مانع از ایجاد پدیده ی Key seat در سازند های مارلی شویم .
- افزایش وزن روی مته باید به گونه ایی باشد که پدیده ی Buckling رخ ندهد.

۵-مراجع

- 1-(1999), " How to improve rate of penetration in field operations" . M.J, SPE, BP Exploration Co.Ltd
- 2- Adam T . BourgoyneJr .KeitK .Millheim , Martin E . Chenevert , F.S. Young Jr . Applied Drilling Engineer , Second printing , Society of Petroleum Engineers , Richardson , TX ,1991
- 3-M Bataee, S. Mohseni, (2011),"Application of Artificial Intelligent System in ROP Optimization : A case study" SPE 140029.
- 4-Dagang Directional Drilling Technical Service Company (DDDC) . Daily Directional Drilling related to Drilling rig number 68,86,87,83,85,50,41,22, 302,402 ,from 2011 to 2014.
- 5-McCiendon, R.T and Anders, E.O., "Directional Drilling Using Catenary Method", SPE/IADC 13478, 1985
SPE/IADC Drilling Conference.
- 6- Sheppard, M.C.,Wick, c.,and Burgess, T. ,Designing well paths to reduce drag and torque",SPE 15463 .
- 7-Banks,S.M.,Hogg, T.W., and Thorogood,J.L.:"Increasing Extended-Reach Capabilities Throgh Wellbore Profile Optimiziation"paper IADC/SPE23850 presentedat 1992 IADC/SPE Drilling Conference, New Orleans , 18-21.

Optimization parametersdirectional drilling at south west reservoir of Iran

FarajMohammadi

Omidieh Azad University, Petroleum group, Omidieh

Mohammad rezaAdelzadeh

Omidieh Azad University, Petroleum group, Omidieh

Abstract:

Nowadays for production increase in reservoir with low thick and, regions which vertical drilling operation not feasible, directional drilling employed despite exacting directional drilling . This type of technology faces lot of problems such as absence of proper hole cleaning that leads to stuck pipe an even case emergence of problems in time running casing. Existence of turbulence in flow regime is very suitable for cleaning directional hole. But flow turbulence itself washout the string in turbulence zone especially in BHA. On the other hand in angles between 65 to 75 degree of mud speed reach its maximum and the height of cutting sack increase 5 percent in about 75 angel. consider shows 60 RPM in sufficient for trouble and carry the cutting enough , to use on philosophy of optimization of drilling operation parameter leads to optimization of costly directional well , that is part of oil industry upper hand , can decrease costs of drilling .

Key Word: GPM, AKO, slide, Down Hole Motor, Stabilizer, Hole size, Rotation string,.